

یادگیری و وسایل کمک آموزشی

مؤلف

سید مصطفی حسینی

انتشارات آریادانش

بهار ۱۳۹۷

سرشناسه	:	الماسی حسینی، سیدصمد
عنوان و نام پدیدآور	:	یادگیری و وسایل کمک آموزشی/سیدصمد الماسی حسینی.
مشخصات نشر	:	تهران: آریا دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۵۱ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۹۹۳۱۰-۴-۲
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۵۱.
موضوع	:	یادگیری
موضوع	:	Learning
موضوع	:	تدریس -- ابزار و وسایل
موضوع	:	Teaching -- Aids and device
رده بندی کنگره	:	۱۳۰ / ۲ / ۷ الف / LB۱۰۶۰
رده بندی دیویی	:	۳۷۰ / ۵۲۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۱۷۶۳۵۳

انتشارات آریا دانش

عنوان کتاب: یادگیری و وسایل کمک آموزشی

نویسنده: سید صمد الماسی حسینی

صفحه آرا: اکرم ملک نژاد

چاپ اول: بهار ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۳۱۰-۴-۲

مرکز پخش: تهران خیابان ولیعصر تقاطع طالقانی مجتمع نور شماره تماس: ۸۸۵۶۲۲۷۳

حق چاپ جهت ناشر محفوظ است.

۷	پیشگفتار
۱۱	یادگیری
۱۳	اهمیت یادگیری
۱۵	مروری بر نظریه‌های یادگیری
۱۶	نظریه‌ی رفتارگرایی یا نظریه‌های شرطی
۱۷	نظریه شناختی
۱۷	نظریه ساخت‌گرای
۱۸	نظریه اجتماعی
۱۸	انواع یادگیری
۱۸	یادگیری کلامی
۱۸	یادگیری حرکتی
۱۹	یادگیری مشاهده‌ای
۱۹	یادگیری اجتنابی
۱۹	یادگیری تصادفی
۲۰	یادگیری نهفته
۲۰	انواع یادگیری از نظر گانه
۲۲	عوامل مؤثر بر یادگیری
۲۷	موانع پیش روی یادگیری
۲۸	تعریف مشکلات یادگیری
۲۹	عوامل مانع یادگیری
۳۰	آموزشی‌وسایل کمک آموزشی
۳۲	مفهوم وسایل کمک آموزشی
۳۴	تکنولوژی آموزشی ابزاری کمک آموزشی
۳۵	ضرورت کاربرد تکنولوژی آموزشی
۳۷	انتخاب و کاربرد وسایل کمک آموزشی
۴۰	ملاک‌های انتخاب یک وسیله کمک آموزشی یادگیری

۴۲	انواع وسایل آموزشی
۴۲	تفاوت انواع وسایل آموزشی
۴۵	فصل سوم نقش و جایگاه وسایل کمک آموزشی در فرایند یاددهی - یادگیری
۴۷	تأثیرات مثبت کاربرد وسایل کمک آموزشی در جریان تدریس توسط معلمان
۴۸	موانع کاربرد وسایل کمک آموزشی
۴۹	بحث پایانی
۵۰	منابع

www.ketab.ir

پیشگفتار

یکی از نیازهای اساسی و پایدار انسان در طول زندگی «یاد گرفتن» است. این نیاز از لحظه تولد آغاز می‌شود و تا پایان عمر ادامه می‌یابد. ایجاد محیط و موقعیت‌های آموزشی، مانند مدرسه و کلاس درس و دیگر موقعیت‌های آموزشی جدید نیز برای رفع این نیاز بی‌انتهای انسان طراحی شده است. و همان‌طور که در این راستا نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کنند. امروزه بیشتر جوامع برای جبران عقب افتادگی نظام آموزشی خود را مورد بررسی همه جانبه قرار می‌دهند و سعی می‌کنند همگام با دیگر نهادهای اجتماعی جامعه از وسایل، مواد، تکنولوژی جدید و نوآوری‌های آموزشی به منظور افزایش بازدهی و کنترل سرمایه‌های انسانی و پاسخگویی به نیازهای جوامع انسانی استفاده کنند. اغلب این جوامع سعی می‌کنند از نتایج تحقیقات و تجارب علمی و فنی سایر کشورها بهره‌گیرند تجربه‌ای ندارند. می‌دهد کاربرد وسایل کمک آموزشی غنی‌تر باشد، امر یاددهی و یادگیری با سهولت بیشتر و در زمان کوتاه‌تری صورت می‌گیرد. وجود وسایل کمک آموزشی و امکانات لازم کمک شایانی به فرایند یاددهی خواهد نمود. لذا استفاده از وسایل کمک آموزشی در روش تدریس کمک فراوانی به دانش آموزان برای یادگیری بهتر مطالب درسی خواهد نمود. این امر می‌تواند باعث افزایش انگیزه و یادگیری را تسهیل نماید. دانش آموزان در یادگیری مطالب درسی باید بیشتر فعال داشته باشند. فرصت تجربه‌های دست اول برای آنان فراهم شود. اگر فرصت تجربه‌های دست اول را از دانش آموزان سلب کنیم، یعنی آن‌ها در تولید دانش سهمی ندارند و فقط مشاهده‌کننده فعالیت‌های آموزشی معلم هستند. در صورتی که هدف آموزش فراهم کردن بستری است تا دانش آموز به صورت عمیق مطالب را فراگیرد و تجربه مستقیم در یادگیری داشته باشد. لذا استفاده از وسایل کمک آموزشی در تدریس و فراهم نمودن موقعیت‌های مختلفی که دانش آموزان بتوانند از همه‌ی حواس خود (به خصوص حس بینایی) در یادگیری مطالب استفاده نمایند، علاوه بر ایجاد انگیزه و علاقه، زمینه‌ی پیشرفت آنان را فراهم می‌نماید.

بسیاری از روانشناسان برای ایجاد پیشرفت علوم و فنون دانش‌های جدید تکنولوژی آموزشی و استفاده از وسایل و مواد کمک آموزشی را توصیه می‌کنند. چرا که وسایل و مواد کمک آموزشی در مباحث تربیتی به بهره‌گیری از سرعت، دقت و سهولت در امر آموزش و یادگیری

می‌گردد. استفاده از وسایل کمک آموزشی موجب می‌شود که دانش آموزان از همه حواس خود جهت یادگیری مطالب استفاده کنند. همچنین وسایل کمک آموزشی اساس قابل لمس را برای تفکر و ساختن مفاهیم فراهم می‌سازد و در نتیجه از میزان عکس العمل گفتاری دانش آموزان می‌کاهد. همچنین تجربیات نشان می‌دهد نظام‌های آموزشی که استفاده مفید از وسایل آموزشی را داشته‌اند موفق‌تر بوده و توانسته‌اند بسیاری از مشکلات تحصیلی و آموزشی را حل نموده و شاهد پیشرفت‌هایی در جهت رشد و توسعه باشند. با این حال مطالعات تیمز و پرلز نشان می‌دهد کشورما، از نظر وضعیت آموزشی جایگاه مناسبی در میان کشورهای جهان ندارد. بنابراین لازم است مسئولان آموزشی کشورمان اقدامات موثرتری در جهت رفع و کاهش معضلات و تنگناهای موجود انجام دهند.

بی‌شک، ایند هر جاسای که به کیفیت و کارایی آموزش و پرورش آن کشور بستگی دارد. از آن زمان که توسعه به مسئله آموزش و پرورش و یادگیری در قالب استفاده از مطالب چاپی جلب شد روش آموزش به پایه سخنرانی از طرف معلمان و گوش دادن و یادداشت برداشتن و حفظ کردن برای دانش آموزان به دلیل تکامل مداوم و روزمره دانش بشری موجبات خستگی و نارضایتی را فراهم آورد. و از این خستگی در آنها کاملاً پیدا بود. بدیهی است ادامه چنین وضعیتی نمی‌توانست و نمی‌تواند ادامه داشته باشد و این روش نمی‌تواند جوابگوی نیازها و ضرورت‌های دانش آموزان باشد، به همین جهت است که دگرگونی‌های آموزش و پرورش پا به پای تغییرات در زمینه‌های دیگر تحقیق و ابزار و وسایل و مواد کمک آموزشی در خدمت این ضرورت و احتیاج قرار گرفت. شاگردان مدارس در خارج از کلاس درس در جریان فراگیری ناخودآگاه قرار می‌گیرند. معلمان اکنون در برابر شاگردانی آنگاه قرار دارند که پاسخ دادن به سؤالات آنان بدون مطالعه عمیق و آگاهی کامل میسر نمی‌باشد. مسئولان آموزش و پرورش و معلمان باتجربه در کنار هم ضرورت شناخت و استفاده از ابزار و وسایل کمک آموزشی برای یادگیری دروس به دانش آموزان بیش از هر چیز و هر زمان دیگر درک و احساس کرده‌اند. همچنین تمام تلاش‌ها و فعالیت‌هایی که در دستگاه‌های آموزشی، مدارس و دانشگاه‌ها به عمل می‌آید، به منظور تحقق عمل «یادگیری» در انسان است. در صورتی که فرایندهای آموزشی به «یادگیری» منجر شود، آموزش را موثر و مفید می‌دانند.

نظریه‌های جدید یادگیری، فرایند آموزش و یادگیری را یک فرایند ارتباطی پویا، تعاملی و اجتماعی می‌دانند و افزایش کیفیت یادگیری را نیز در گرو سازمان دهی و مدیریت این گونه ارتباطات آموزشی تلقی می‌کنند. همچنین، به کارگیری صحیح و مناسب فناوری‌های جدید

رایانه‌ای را در توسعه ارتباطات آموزشی کلاس درس و افزایش تعامل‌های اجتماعی مفید و ارزشمند دانش‌آموزان می‌دانند.

تجربه‌ها نشان می‌دهد که حس بینایی بیش‌ترین سهم را در دریافت اطلاعات برای یادگیری انسان به عهده دارد و این سهم در مقایسه با سایر حواس حدود ۷۵٪ ذکر شده است. در این راستا حس شنوایی ۱۳٪، حس لامسه ۶٪، حس بویایی ۳٪ و حس چشایی نیز در یادگیری موثر هستند. بنابر این، حدود ۹۰٪ یادگیری انسان به صورت دیداری- شنیداری صورت می‌گیرد و اهمیت رسانه‌هایی که این دو حس را تحریک می‌کنند در همین ویژگی نهفته است.

یکی از صاحب نظران علم ارتباط به نام «گاردیل» با اجرای یک تحقیق نشان داد که «تجربه شخصی» در یادگیری بیش از هر روش دیگری موثر است. برای مثال، ساعت‌ها گوش دادن به درس در کلاس نمی‌تواند جای چند دقیقه تجربه ملموس را برای دانش‌آموزان ابتدایی بگیرد. بنابراین، برای برقراری ارتباط آموزش‌آموزان ابتدایی تا حد امکان باید از آن دسته وسایل کمک آموزشی استفاده کنیم که مکمل تجربیات یادگیری دست اول یا نزدیک به آن را فراهم سازند.